

Nr 246.

Ankom till riksdagens kansli den 5 november 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Åttonde huvudtiteln.

1:o) **Bidrag till vetenskapsakademien.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 344 (bilaga 6, punkt 1, sid. 71—77 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 oktober 1943) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att vid vetenskapsakademien må för professorn i organisk kemi vid tekniska högskolan i Stockholm Bror Alexander Ludvig Holmberg från och med den 1 januari 1944 inrättas en personlig professur i organisk kemi, *dels* besluta, att Holmberg skall såsom innehavare av ifrågavarande personliga professur i löne- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid tekniska högskolan i Stockholm, *dels* godkänna de av departementschefen i det föregående förordade grunderna för bestridandet av Holmbergs avlönings- och pensionsförmåner, *dels* ock till Bidrag till vetenskapsakademien å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 4,200 kronor.

Professorn vid tekniska högskolan i Stockholm Bror A. L. Holmberg har under en följd av år ägnat sig åt forskningsverksamhet, inriktad på vissa centrala problem inom den organiska kemiens område, vilka ha särskilt intresse för svenskt näringsliv. Under senare år har hans forskningsarbete främst avsett aktuella frågor rörande inhemska bränslen. De mångahanda uppgifter, som åtfölja hans befattning såsom professor vid tekniska högskolan i Stockholm, hindra honom emellertid att i önskvärd utsträckning ägna sin tid och sina krafter åt omförmälda för landets försörjning betydelsefulla forskningsuppgifter.

Sedan fråga uppkommit om vidtagande av åtgärder i syfte att bereda Holmberg tillfälle att odelat bedriva sitt ifrågavarande vetenskapliga arbete, har vetenskapsakademien förpliktat sig att ställa till Holmbergs förfogande

ett laboratorium inom nobelinstitutet, att låta inreda detta laboratorium för Holmbergs organiskt-kemiska forskning samt att bidra till Holmbergs avlönande med 6,000 kronor per år.

Departementschefen har för sin del förordat, att åt Holmberg inrättas en personlig forskningsprofessur i organisk kemi, knuten till vetenskapsakademien. Departementschefen har vidare föreslagit, att Holmberg, som uppnår stadgad pensionsålder den 31 juli 1946, i löne- och pensionshänseende likställas med ordinarie professor vid tekniska högskolan i Stockholm, att statsverket bestrider hans löneförmåner, frånräknat det belopp, vetenskapsakademien utfäst sig att gälda, varigenom de å statsverket belöpande årliga kostnaderna härför skulle uppgå till (14,352 — 6,000 =) 8,352 kronor samt att utgifter för kristillägg, pension och eventuella sjukvårdskostnader till Holmberg helt bestridas av statsmedel.

För innevarande budgetår erfordras — med hänsyn till att ifrågavarande personliga professur är avsedd att inrättas från och med den 1 januari 1944 — hälften av omförmälda belopp, 8,352 kronor, eller i runt tal 4,200 kronor, varmed departementschefen föreslår att anslaget för budgetåret 1943/44 till bidrag till vetenskapsakademien förstärkes. Vederbörligt kristillägg föreslås utgå från åttonde huvudtitelns anslag till kristillägg.

Utskottet. Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

- att riksdagen må
 - a) medgiva, att vid vetenskapsakademien må för professorn i organisk kemi vid tekniska högskolan i Stockholm Bror Alexander Ludvig Holmberg från och med den 1 januari 1944 inrättas en personlig professur i organisk kemi,
 - b) besluta, att Holmberg skall såsom innehavare av ifrågavarande personliga professur i löne- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid tekniska högskolan i Stockholm,
 - c) godkänna de av departementschefen förordade grunderna för bestridande av Holmbergs avlönings- och pensionsförmåner,
 - d) till *Bidrag till vetenskapsakademien* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 4,200 kronor.

2:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 78—82), vilket avser en förstärkning för innevarande budgetår av anslagsmedlen till avlönande av assistenter och lärarbiträden vid tekniska högskolan i Stockholm med 20,000 kronor i syfte att underlätta möjligheterna för högskolan att rekrytera förste-assistentkåren

med kvalificerad personal och samtidigt i viss omfattning öka nämnda kårs tjänstgöringsskyldighet, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att den i avlöningsstaten för tekniska högskolan i Stockholm uppförda anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 20,000 kronor.

3:o) Dövstumskolorna: Nyanskaffning av inventarier m. m. för dövstumskolan i Växjö. Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 83—85) föreslagit riksdagen att till Dövstumskolorna: Nyanskaffning av inventarier m. m. för dövstumskolan i Växjö å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor.

Dövstumskolbyggnaden i Växjö var ursprungligen avsedd att inrymma en barndomsskola för dövstumma. Vid 1938 års förstatligande av dövstumskolväsendet beslöts, att Växjöskolan skulle ombildas till fortsättningsskola för talundervisade flickor. Vid krigsutbrottet togs skolbyggnaden i anspråk som militärförläggning, varför skolan förlades till småskoleseminariets byggnad. Vid 1942 års riksdag beslöts omläggning av undervisningen vid fortsättningsskolan på sådant sätt, att den vid sidan av utbildning i husligt arbete och dylikt även skulle möjliggöra en god utbildning i ett antal andra yrken, som kunde lämpa sig för kvinnliga dövstumma, såsom sömnad, bakning, tvättning, damskrädderi m. m. Efter denna omorganisation består skolan av en tvåårig obligatorisk fortsättningsskola med därtill anknuten frivillig tvåårig yrkesutbildning. Riksdagen anvisade även medel till reparations- och ombyggnadsarbeten vid skolan, vilka arbeten beräknades kosta 675,000 kronor.

Styrelsen för skolan har anhållit, att till styrelsens förfogande måtte ställas ett belopp av sammanlagt 41,000 kronor, avseende nyanskaffning och iståndsättande av inventarier och maskiner för 35,000 kronor, anskaffande av undervisningsmateriel för 2,000 kronor samt anläggning med audiometer och hörselapparater för 4,000 kronor.

Beträffande audiometer- och hörselapparater har styrelsen anfört följande.

För att det skall kunna bli möjligt att bedriva viss hörselundervisning såsom fortsättning på den undervisning, som meddelats oegentligt dövstumma vid special- och upptagningskolorna, erfordras en anläggning med radioförstärkare och hörlurar. Synnerligen stor vikt ha dessa apparater vid korrigering av talfel och vid stämbildningsövningar, eftersom eleverna tack vare dessa apparater kunna uppfatta sina egna stämmor. För att kunna bedriva denna verksamhet effektivt fordras även en audiometer, varmed man exakt kan uppmäta varje elevs hörselförlust och utröna hörselresternas omfattning.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till framställningen, dock med viss tvekan i vad den avser audiometeranläggningen.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig intet ha att erinra mot de beräknade kostnaderna för materialanskaffningen.

Statskontoret har framhållit, att ämbetsverket saknade möjlighet att bedöma huruvida skolans omorganisation nödvändiggjorde nyanskaffning i angiven utsträckning. Ämbetsverket ifrågasatte om audiometeranläggningen vore av behovet påkallad.

Genom beslut den 17 september 1943 har *Kungl. Maj:t* medgivit, att den i omkostnadsstaten för dövstumskolorna uppförda delposten till inventarier och maskiner må för beredande av medel till anskaffande av vissa omedelbart erforderliga inventarier samt för verkställande av reparation och målning av befintliga möbler för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 9,800 kronor.

Departementschefen, som funnit, att den verkställda ombyggnaden av dövstumskolan och skolans omorganisation till fortsättningsskola med yrkesskola nödvändiggjorde anskaffande av diverse materiel och inventarier m. m. har icke haft annat att erinra mot det av skolstyrelsen begärda beloppet än att han ansett sig icke böra tillstyrka anvisande av medel — beräknade till 2,000 kronor — för anskaffande av en audiometer. Med frånräknande av sistnämnda belopp och de genom *Kungl. Maj:ts* ovannämnda beslut av den 17 september 1943 till förfogande ställda medlen skulle alltså för ifrågavarande ändamål erfordras (41,000 — 9,800 — 2,000 =) i runt tal 29,000 kronor.

Utskottet.

Enligt utskottets mening torde tillgång till en audiometeranläggning säkerligen vara av stort värde för artikulationsundervisningen vid dövstumskolan. Med hänsyn till att departementschefen ansett sig icke böra nu beräkna några medel för anskaffande av en dylik anläggning, anser utskottet, att härmed tills vidare kan anstå.

Då *Kungl. Maj:ts* förevarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dövstumskolorna: Nyanskaffning av inventarier m. m. för dövstumskolan i Växjö* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor.

4:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet.** I enlighet med *Kungl. Maj:ts* förslag (punkt 4, sid. 85—88), vilket avser anvisande av medel för bestridande av hyresersättning, som det ankommer på det av svenska boktryckarföreningen nyupprättade grafiska institutet att gälda för disponerande av vissa lokaler i tekniska skolans i Stockholm fastighet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 2,700 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens affärsverksfonder.

5:o) **Uppförande av bostäder åt vissa befattningshavare vid lantbruksskolan i Broby för dövstumma.** Kungl. Maj:t har (bilaga 14, punkt 1, sid. 189—192 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 oktober 1943) föreslagit riksdagen att till Uppförande av bostäder åt vissa befattningshavare vid lantbruksskolan i Broby för dövstumma å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 61,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att medel skulle anvisas till uppförande av bostäder åt dövstummläraren och rättaren vid ifrågavarande skola.

Skolöverstyrelsen har beräknat kostnaderna till 41,000 kronor för dövstummläraryrbostaden och 29,000 kronor för rättarbostaden eller till sammanlagt 70,000 kronor, medan *byggnadsstyrelsen* ansett kostnaderna kunna nedbringas till 61,000 kronor, därav 35,000 kronor för den förra bostaden och 26,000 kronor för den senare.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Redan vid statens övertagande av Broby gård konstaterades, att skolbyggnaderna behöfve underkastas grundliga reparationer. På grund av krisläget ha planerade om- och nybyggnadsarbeten icke kunnat utföras i erforderlig utsträckning. Vederbörande myndigheter ha nu hemställt, att anslag måtte anvisas för uppförande av nya bostäder åt dövstummläraren och rättaren vid skolan. Dessa tjänster torde, efter en år 1942 beviljad reglering av befattningshavarnas löneställning, komma att nytillsättas nästa år. Bostadsförhållandena för dövstummläraren och rättaren äro så dåliga, att svårigheter att erhålla tillräckligt kvalificerade sökande befarats komma att uppstå. Jag anser mig böra tillstyrka, att medel nu anvisas för uppförande av nya bostäder åt dövstummläraren och rättaren. Vad beträffar lägenheternas storlek ansluter jag mig till byggnadsstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av kostnaden för dövstummläraryrbostaden från 41,000 till 35,000 kronor och av kostnaden för rättarbostaden från 29,000 till 26,000 kronor. Vid byggnadsförslagens uppgörande har förutsatts, att vissa nu befintliga anordningar skola kunna utnyttjas även för de nya bostäderna.

Broby gård ingår till större delen i domänfonden men vissa för undervisningsändamål disponerade byggnader redovisas över statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Då den byggnad, med vilken de här ifrågavarande bostäderna skola sammanbyggas, hänföres till domänfonden, torde det för bostädernas uppförande erforderliga anslaget böra anvisas såsom kapitalinvestering i domänfonden.

Då Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Uppförande av bostäder åt vissa befattningshavare vid lantbruksskolan i Broby för dövsamma* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 61,000 kronor.

Stockholm den 5 november 1943.

På statsutskottets vägnar:

CONRAD JONSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Oscár Olsson, Pauli, Sven Larsson, Andréén, Karl Andersson, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Ekströmer, Emil Petersson* och *Persson* i Skabersjö; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Danielsson, Isacson, Mårtensson, Staxäng, Viklund, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg och *Olsson* i Kullenbergstorp.
